

Śpij spokojnie, Jasny Duchu!

Janusz Krawczyk

2009

Edward Abramowski to postać, której w polskim ruchu anarchistycznym przedstawiać chyba nie trzeba. Choć sam nigdy mianem anarchisty się nie określił, to na rodzimych anarchistów miał przeogromny wpływ. Jego imieniem bojownicy spod czarnego sztandaru nazywali swe centra społeczne i biblioteki, przez lata istniała okolicznościowa impreza, zwana *Abramowszczyzną*, gdzie propagowano zazwyczaj idee i działania z pewnością bliskie i sercu samego Abramowskiego. W końcu właśnie same idee i koncepcje społeczne, przez niego tworzone, inspirowały i poruszały do działania wielu polskich anarchistów. Na lata Abramowski przyłgął do anarchistów i głównie przez nich był przypominany dzisiejszemu światu, teraz upomnieli się o niego i inni. I dobrze.

Książka „Braterstwo, solidarność, współdziałanie” – to wspólna inicjatywa wydawnicza środowisk odwołujących się do idei spółdzielczości. Głównym motorem tej inicjatywy wydaje się być środowisko skupione wokół pisma „Obywatel” i współpracującego z nim Instytutu Spraw Obywatelskich. Niemniej jednak równie ważnymi współwydawcami są Krajowa Rada Spółdzielcza oraz Instytut Stefczyka. Z pewnością słowa uznania należą się również Remigiuszowi Okrasce, redaktorowi tego wydawnictwa, twórcy koncepcji książki jak i całej serii „Klasyki myśli spółdzielczej” (w planach kolejne pozycje, poświęcone m.in. Z. Chmielewskiemu, M. Rapackiemu czy S. Wojciechowskiemu), autorowi posłowania oraz redaktorowi naczelnemu „Obywatela”. Ogrom pracy, jaką musiał z pewnością włożyć w przygotowanie omawianej pozycji, zasługuje na słowa uznania i podziękowania ze strony czytelników.

Niniejsza książka to zbiór tekstów spółdzielczych i stowarzyszeniowych, autorstwa Abramowskiego. Wcześniejsze, podobne wydawnictwa, zawierały zazwyczaj przekrój obszernej działalności wydawniczej tego zacnego społecznika. Były więc teksty typowo polityczne z okresu jego działalności w Proletariacie czy PPS-ie, przekrój tekstów spółdzielczych czy wreszcie etycznych, a nawet wręcz metafizycznych. Tu mamy jednak skondensowaną dawkę spółdzielczej „propagandy” na wysokim, choć nie zawsze już adekwatnym do naszych czasów, poziomie. I jest to pierwszy zbiór takowych tekstów, jaki ukazuje się w ogóle w historii. Wiele z tych „dzieł” nie było publikowanych oficjalnie w Polsce od okresu międzywojnia. Większość z nich była podstawą dla rodzącego się ruchu spółdzielczego w kraju. Spółdzielczą i stowarzyszeniową twórczość Abramowski oparł na zasadach wolnościowych i solidarnościowych. Była to propozycja i żywe działanie ruchu oddolnego, rosnącego na mocnych fundamentach pomocy wzajemnej i zwykłej międzyludzkiej solidarności.

Dlatego też ważne jest to, iż za Abramowskiego wzięli się dzisiejsi spółdzielcy. Być może ponowna lektura, zapewne po wielu latach, „spółdzielczej twórczości” Pana Edwarda przypomni im, jak winna wyglądać spółdzielczość współczesna. Uzmysłowi, iż nawet w czasach globalnego neoliberalizmu można realizować pomysły, przedstawiane w niniejszej książce, bez ciągłego oglądania się na zyski, lokowane na kontach bankowych. Książka ta z pewnością przydatna będzie i dzisiejszym anarchistom, nie tylko po to, by przypomnieć sobie tę część dorobku Abramowskiego. Dziś, gdy szukamy realnych alternatyw dla kapitalizmu – wolnościowa, anarchistyczna spółdzielczość może być jedną z sensowniejszych dróg. Pewne próby w tym kierunku już zostały wykonane, należy więc liczyć, iż ponowne lektura

i analiza tekstów prekursora polskiej spółdzielczości nie tylko upewni zaangażowanych w tego typu działania anarchistów o słuszności swych poczynań, ale i zachęci innych do podobnych kroków.

Za Stefanem Żeromskim można więc chyba z czystym sumieniem skierować do Edwarda Abramowskiego tytułowe słowa: „Śpij spokojnie, Duchu Jasny!” – ścieżka, którą nakreśliłeś znów zaroi się zapewne od pielgrzymów...

***

Edward Abramowski, „Braterstwo, solidarność, współdziałanie”, Łódź - Sopot - Warszawa 2009, Stowarzyszenie „Obywatele Obywatelom”, Krajowa Rada Spółdzielcza, Instytut Spraw Obywatelskich, Instytut Stefczyka.

Anarcho-Biblioteka
Teksty spod czarnej flagi

Janusz Krawczyk
Śpij spokojnie, Jasny Duchu!
2009

<http://lewicowo.pl/spij-spokojnie-jasny-duchu/>
Tekst pierwotnie ukazał się w anarchistycznym kwartalniku „Inny Świat” nr 3(30)/2009.

pl.anarchistlibraries.net